

Kako dobrodošel je v resnici bober?

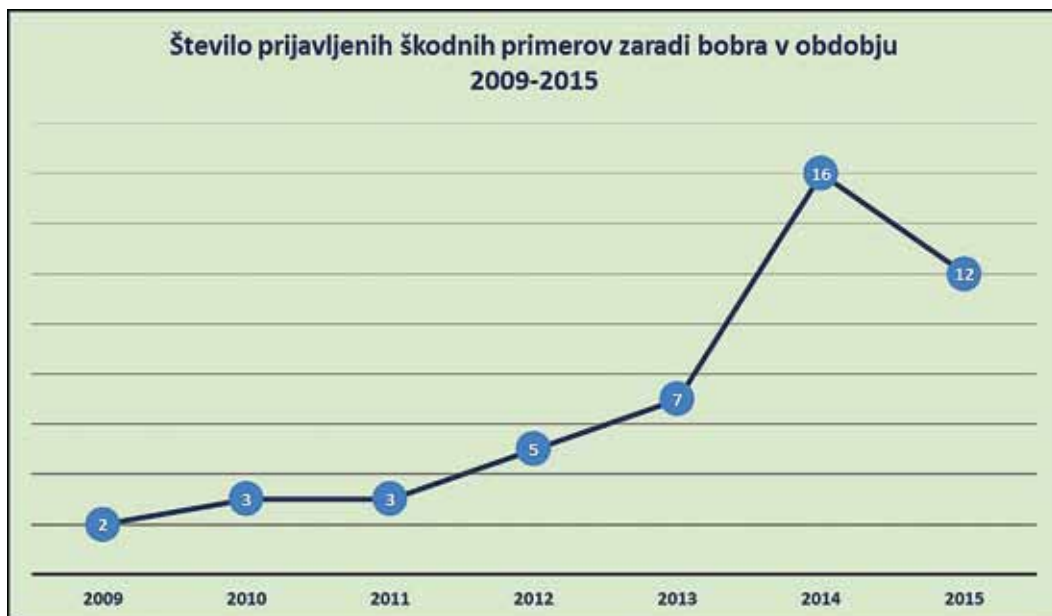
Glavno vprašanje, ki se postavlja pri upravljanju s prostoživečimi živalmi, ni, kako ravnati z živalmi, temveč kako ravnati z ljudmi.

PRIREJENO PO ALDO LEOPOLD

V slovenske vodotoke se je vrnila vrsta, ki je nekoč že bivala na našem ozemlju. Uradno so ga pri nas znova prvič opazili leta 1998 in od takrat lahko v medijih redno spremljamo objave o novih nahajališčih te zavarovane vrste. Slednje nakazujejo, da se bober pri nas dobro počuti in njegova številčnost se zanesljivo večja. V obliki peščene ure izklesana drevesna debela in brloge, ki na videz spominjajo na skrbno zložen kup vej, je že mogoče opazovati na bregovih Krke, Sotle, Mure, Drave, Save, Lahinje in Kolpe ter njihovih pritokov. Nedavno so njegovo prisotnost opazili tudi v neposredni bližini Ljubljane, na reki Rači pri Domžalah. V luči biotske raznovrstnosti je bober velika pridobitev. S svojim delovanjem ustvarja mozaično zgradbo, kjer se prepletajo različni rastlinski in živalski habitati. Njegova vloga v ekosistemu je tako zelo pomembna, da

je bil uvrščen med ključne vrste, za katere je značilno, da njihova odsotnost v ekosistemu pomeni zmanjšanje številčnosti drugih vrst. Bober velja za zelo prilagodljivo vrsto, privadi se tudi človeške bližine. Ob pomanjkanju ustreznih habitatov se je sposoben naseliti tudi tam, kjer razmere zanj niso najugodnejše. Njegov življenjski stil in prizadevanja za izboljšanje njegovega življenjskega prostora v kulturni krajini pa prej ali slej trčijo na človeka, ki vedno ne soglaša z njegovimi prostorski spremembami.

Na območjih z nestalno vodno gladino bobri z gradnjo jezov dosežejo, da je vhod v njihov brlog nenehno pod vodo. Hkrati si tako lahko povečajo tudi svoje ozemlje delovanja, saj se v vodi počutijo veliko bolj varne. Njihova težnja po uravnavanju nivoja in pretoka vode z gradnjo jezov ter mašenjem kanalov in odtokov se lahko odraža v poplavljenih kmetijskih in gozdnih površinah ter poplavljeni infrastrukturi. Za prehranske namene in kot gradben material ima najraje vrbo in trepetliko, vendar pa se ob pomanjkanju slednjih lahko loti tudi drugih drevesnih vrst. Podrta drevesa v

Graf 1: Na območju Slovenije od leta 2009 beležimo škodo zaradi bobrov na drevju in poljščinah (podatki ARSO, ODSEV, 2016).

Slika 1: Duncan Halley je dejal: »Poiskati bo potrebno način upravljanja, ki bo upošteval lastnike zemljišč in bo hkrati v interesu ohranjanja narave.«

Slika 2: Podrta vrba in sledovi bobrovih zob (foto: S. Vochl).

strugi povečujejo poplavno ogroženost območja, onemogočajo prehodnost prometnic ali celo prekinejo električne napeljave na daljnovodih. Z večanjem številčnosti bobrove populacije je v prihodnje mogoče pričakovati povečanje števila konfliktnih situacij. Slednje se bodo verjetno od lastnikov gozdov in kmetov razširile tudi na druge uporabnike prostora (upravljalci voda, infrastrukturnega omrežja itn).

Bober je ena od živalskih vrst, ki jo obravnava projekt GoForMura, financiran iz Programa Finančnega mehanizma EGP 2009–2014 (SI02). Norveška ima bogate izkušnje na področju upra-

vljanja z bobrom. V marcu je tako v okviru projekta GoForMura Slovenijo obiskal svetovno znani strokovnjak s področja ekologije, spremljanja in upravljanja z bobrom. Duncan Halley z Norveškega inštituta NINA se je v enotedenskem obisku aktivno vključil v terenski popis prisotnosti vrste na območju Murske šume in Gornje Bistrice, ki ga izvaja inštitut LUTRA. S svojim znanjem in bogatimi izkušnjami v projektu pomaga pri spremljanju statusa bobrove populacije, načrtovanju varstvenih ukrepov za vrsto ter svetuje na področju zmanjševanja potencialnih konfliktov. Lani je pripravil tudi zanimivo predavanje v Lendavi. Na

delavnici za širšo javnost z naslovom Upravljanje z izbranimi gozdnimi območji Natura 2000 ob Muri je opozoril, da se je treba upravljanja z bobrom lotiti čim prej. Njegovo poznavanje tematike je med udeleženci poželo veliko navdušenja. Pridobljeno znanje o ekologiji in biologiji bobra bo služilo kot pomoč pri pripravi upravljalškega načrta, katerega poglobitveni cilj je uskladiti naravovarstvene zahteve z drugimi rabami prostora na pilotnih območjih Murska šuma in Gornja Bistrica v sodelovanju z lastniki gozdov.

Gljuč za ohranjanje zavarovanih vrst in vzdrževanje njihovih habitatov je namreč v rokah upravljalcev zemljišč. Eno poglobitvenih vprašanj, ki si ga v prihodnje moramo postaviti, je: Kakšna je toleranca lastnikov gozdov do bobra in njegovega delovanja? Po izkušnjah drugih držav bo namreč eden glavnih izzivov pri upravljanju z vrsto ravno vzdrževanje občutljivega ravnovesja med zaželeno populacijsko stopnjo in stopnjo človeške tolerance do bobrov.

Saša VOCHL

Drugo plenarno srečanje projektne skupine INFORMED – Integrated research on FOrest Resilience and Management in the mEDiterranean – v Tunisu (2.-4. marec 2016)

Anže JAPELJ¹, Vasja LEBAN², Marjana WESTERGREN³, Janez KRČ⁴

Vsebina projekta INFORMED

Projekt INFORMED (http://www6.inra.fr/informed-foresterra_eng) je v polnem teku in se približuje polovici svoje triletno poti. Glavni cilj projekta, ki poteka v okviru platforme FORESTERRA (<http://www.foresterra.eu/>), je razviti dinamični pristop obravnave vzdržljivosti sredozemskih gozdov, ki se soočajo z globalnimi klimatskimi ter družbeno-ekonomskimi spremembami (mdr. odseljevanje s podeželja, opuščanje kmetijske in gozdarske rabe ...). Projekt izvaja 15 organizacij, ki delujejo v Španiji, Franciji, Italiji, Turčiji, na Portugalskem, v Tuniziji, Maroku, Bolgariji, Sloveniji, na Hrvaškem, v Grčiji in Alžiriji. Projektno delo se osredotoča na več aktivnosti: i) oblikovanje scenarijev globalnih sprememb; ii) obravnavo odvisnosti med stanjem biotske raznovrstnosti in sposobnostjo kljubovanja globalnim spremembam; iii) analizo razpoložljivosti ekosistemskih storitev in njihove dinamike; iv) presojo različnih upravljalških strategij oziroma njihovega vpliva na krepitev vzdržljivosti (ang.: *resilience*) gozdnih ekosistemov v Sredozemlju. Vzdržljivost je v projektu INFORMED obrav-

navana z vidika dveh tipov, in sicer specifična ter splošna vzdržljivost. Specifična vzdržljivosti je kapaciteta ohranjanja ciljnih ekosistemskih storitev ob motnjah, ki se odvijajo, medtem ko je splošna vzdržljivost opredeljena kot kapaciteta ohranjanja gozdnih ekosistemov, četudi se ciljne ekosistemске storitve znatno spremenijo (Holling, 1973; Folke in sod., 2010). Konkretno bodo nekatere od zgornjih aktivnosti praktično obravnavane v 5 integralnih študijskih območjih (ang.: *integral study areas*) – eno od njih je tudi območje Slovenskega primorja in Istre.

Da bi opravili temeljit pregled opravljenega dela in pripravili načrt prihodnjih aktivnosti je vodilni partner INRA (*L'Institut national de la recherche*

¹ A. J., univ. dipl. ing. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, e-mail: anze.japelj@gozdis.si

² V. L., mag. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, e-mail: vasja.leban@bf.uni-lj.si

³ dr. M. W., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, e-mail: marjana.westergren@gozdis.si

⁴ prof. dr. J. K., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, e-mail: janez.krc@bf.uni-lj.si